

ĐỀ KIỂM TRA HỌC KÌ 2 – ĐỀ SỐ 3**MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 9****Thời gian làm bài: 90 phút****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****I. ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)***Đọc văn bản sau và trả lời câu hỏi:***GIÁ TRỊ RUỘNG BẠC THANG CỦA HUYỆN HOÀNG SU PHÌ**

[...] Hoàng Su Phì là huyện vùng cao núi đất phía tây tỉnh Hà Giang. [...] Là địa phương vùng cao có nhiều thành phần dân tộc cùng sinh sống, địa hình chia cắt mạnh, giao thông không thuận tiện, thời tiết khí hậu khắc nghiệt, nên từ bao đời nay canh tác nông nghiệp là một trong lĩnh vực chiếm tỷ lệ chủ yếu trong cơ cấu kinh tế của huyện.

Theo thống kê, hiện nay Hoàng Su Phì có tổng số 3.720,6 ha ruộng bậc thang trải đều khắp 24/24 xã, thị trấn của huyện. Trong đó có 1.380 ha ruộng bậc thang [...]. Các thửa ruộng bậc thang của huyện Hoàng Su Phì uốn lượn trùng điệp và chạy dài từ ven suối lên đỉnh núi và xen lẫn những cánh rừng nguyên sinh, những nương chè cổ thụ và những dòng sông, khe suối, tạo thành bức tranh thiên nhiên hài hòa, nhiều màu sắc. Cảnh quan ruộng bậc thang của huyện đẹp nhất là vào mùa cấy từ tháng 4 đến tháng 6 hàng năm và mùa lúa chín từ tháng 8 đến giữa tháng 10 hàng năm.

[...] Khác với mùa nước đổ và cấy lúa từ giữa tháng 4 đến tháng 6, Hoàng Su Phì vào mùa lúa chín vô cùng bắt mắt và sống động với những thửa ruộng bậc thang vàng óng, lướt nghiêng theo từng đợt gió. Nếu muốn chiêm ngưỡng vẻ đẹp kiệt tác ruộng bậc thang, du khách nên đến với Hoàng Su Phì vào khoảng tháng 9 – tháng 10. Đây là một trong những tư liệu sản xuất quan trọng nhất của cư dân nông nghiệp huyện Hoàng Su Phì bởi trải qua quá trình hàng trăm năm các thế hệ người dân Hoàng Su Phì đã không ngừng tôn tạo bồi đắp để tạo lên những thửa ruộng bậc thang trùng điệp trải dài quanh các sườn núi như ngày nay. Nó mang ý nghĩa lịch sử, minh chứng rõ nét nhất về lịch sử định cư lâu đời và tập quán lao động sản xuất nông nghiệp của bà con các dân tộc thiểu số trong vùng.

Với lịch sử hàng trăm năm, giá trị văn hóa của ruộng bậc thang huyện Hoàng Su Phì được thể hiện ở kinh nghiệm canh tác, tập quán sản xuất cũng như các phong tục tập quán mang những nét riêng của mỗi dân tộc, nó in đậm những nét đặc trưng khác nhau. Không những vậy, ruộng bậc thang của huyện Hoàng Su Phì còn mang lại giá trị cảnh quan mà không phải là kết quả

lao động trong một thời gian nhất định là có được. Những thửa ruộng bậc thang là một bức tranh kỳ vĩ, một vẻ đẹp hoang sơ trên nền không gian thiên nhiên hùng vĩ của núi đồi vùng cao tạo nên một bức tranh thiên nhiên đẹp có giá trị phát triển du lịch bền vững.

(Hình ảnh: Ruộng bậc thang ở huyện Hoàng Su Phì)

Cũng như nhiều dân tộc có truyền thống canh tác nông nghiệp khác, các cư dân nông nghiệp của huyện Hoàng Su Phì có tín ngưỡng thờ đa thần, vì vậy đã sản sinh và duy trì nhiều nghi lễ tín ngưỡng cùng các tập quán kiêng kỵ liên quan đến trồng trọt và chăn nuôi như cúng cầu mùa, cúng hồn lúa, cúng thần rừng, thần sấm, lễ mừng com mới cũng như các quan niệm, tri thức dân gian về mùa vụ, cách thức ứng xử giữa người và thế giới thần linh... Song dù dưới hình thức nào thì việc kiến tạo lên những thửa ruộng bậc thang là một sự sáng tạo phi thường, một biểu tượng văn hoá thể hiện tính thích ứng tuyệt vời của cư dân nông nghiệp Hoàng Su Phì với môi trường vùng núi bởi đây là hình thức canh tác phù hợp với điều kiện tự nhiên đồi núi đất của huyện Hoàng Su Phì.

Bên cạnh đó, việc canh tác trên ruộng bậc thang đã góp phần hạn chế việc chặt phá rừng, đốt nương làm rẫy, ổn định cuộc sống, xóa bỏ hình thức du canh, du cư, góp phần bảo vệ nguồn tài nguyên rừng. Lịch sử hình thành ruộng bậc thang ở đây cũng chính là lịch sử hình thành nên các bản làng định cư trong vùng. [...] Trong khi đó, xét về những giá trị về văn hoá thì ruộng bậc thang đã đóng góp thêm phần không nhỏ tạo nên vẻ đẹp cho vùng đất Hoàng Su Phì với một bức tranh không lồ đầy màu sắc, một công trình kiến trúc vĩ đại, đủ sức làm say lòng bất cứ ai khi đến với vùng đất này.

Nếu có dịp, du khách hãy một lần đến Hoàng Su Phì để tận mắt chiêm ngưỡng kiệt tác ruộng bậc thang trong mùa lúa chín, hoà mình vào sự hùng vĩ của núi rừng Tây Bắc và thưởng thức những đặc sản địa phương đặc sắc./.

(Theo Lý Hà, <https://dangcongsan.vn/>, ngày 16/09/2022)

Câu 1 (0,5 điểm) Xác định thể loại của văn bản trên.

Câu 2 (0,5 điểm) Xác định cấu trúc của văn bản trên.

Câu 3. (1,0 điểm) Tìm một số yếu tố miêu tả trong văn bản trên và nêu rõ vai trò của yếu tố đó trong việc cung cấp thông tin văn bản.

Câu 4. (1,0 điểm) Phương tiện phi ngôn ngữ được sử dụng trong văn bản là gì và nêu rõ vai trò của nó trong việc cung cấp thông tin về ruộng bậc thang ở Hoàng Su Phì.

Câu 5. (1,0 điểm) Em hãy đánh giá về khả năng gợi đến niềm đam mê khám phá vẻ đẹp của ruộng bậc thang ở huyện Hoàng Su Phì từ văn bản trên.

II. VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1. (2.0 điểm)

Từ nội dung đoạn trích trên, em hãy viết đoạn văn ngắn từ 12 – 15 câu trình bày suy nghĩ của em về ý nghĩa của việc bảo vệ môi trường đối với con người.

Câu 2 (4.0 điểm) Dựa vào tóm tắt truyện ngắn *Củ khoai nướng* – Tạ Duy Anh sau đây, em hãy kể sáng tạo câu chuyện này bằng văn bản dài khoảng 500 chữ.

Mạnh đi chăn trâu, đang đói, phát hiện một đám mầm khoai. Mạnh bới củ khoai và nướng nó. Mùi khoai chín vô cùng hấp dẫn thì Mạnh phát hiện ra ông cháu lão ăn mày đang đến gần, tất cả cùng đói mà khoai chỉ có 1 củ, ông cháu lão mà ngòi dại là củ khoai cháy mất. Đã có mùi vô cháy. Lửa sẽ lấn dần vào cho đến khi biến củ khoai thành đen thui mới thôi. Dường như đoán được nỗi khó xử của Mạnh, ông lão bảo: “Tôi chỉ xin lửa thôi...” Mạnh như bị bắt quả tang đang làm chuyện vụng trộm, mặt đỏ lên. Nhưng ông lão mắt lòa không thể nhìn thấy còn cậu bé ý tứ nhìn đi chỗ khác. Ông lão dẫn đứa cháu đi. Giờ đây củ khoai như là nhân chứng cho một việc làm đáng hổ thẹn nào đó. Dù Mạnh có dối lòng rằng mình chẳng có lỗi gì sất nhưng cậu vẫn không dám chạm vào củ khoai... Mạnh nhắm mắt lại mừng tượng giây phút cậu bé kia mở gói giấy báo có nửa củ khoai nướng. Và rồi cậu thấy lâng lâng và tự hỏi liệu đây có phải là giấc mơ.

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT**THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Phần I. ĐỌC HIỂU****Câu 1****Phương pháp giải:**

Dựa vào đặc trưng thể loại

Lời giải chi tiết:

Văn bản thông tin

Câu 2**Phương pháp giải:**

Xác định các phần mở đầu, thân và kết thúc của văn bản để tìm ra bố cục.

Lời giải chi tiết:

Văn bản có cấu trúc gồm ba phần:

- Mở đầu: Giới thiệu chung về Hoàng Su Phì và ruộng bậc thang.
- Thân bài: Trình bày chi tiết về đặc điểm, giá trị cảnh quan, văn hóa và lịch sử của ruộng bậc thang.
- Kết bài: Kêu gọi du khách đến tham quan Hoàng Su Phì.

Câu 3**Phương pháp giải:**

Tìm các câu văn có hình ảnh, màu sắc, sự chuyển động, cảm xúc...

Lời giải chi tiết:

- Một số yếu tố miêu tả:
  - + “Các thửa ruộng bậc thang của huyện Hoàng Su Phì uốn lượn trùng điệp...”
  - + “Mùa lúa chín vô cùng bắt mắt và sống động với những thửa ruộng bậc thang vàng óng, lướt nghiêng theo từng đợt gió...”
- Vai trò:
  - Giúp văn bản sinh động hơn, không khô khan.
  - Tạo sự hấp dẫn, giúp người đọc hình dung được vẻ đẹp của ruộng bậc thang.

Câu 4**Phương pháp giải:**

Xác định phương tiện phi ngôn ngữ được nhắc đến hoặc có thể sử dụng trong văn bản.

Lời giải chi tiết:

- Phương tiện phi ngôn ngữ được nhắc đến: Hình ảnh ruộng bậc thang

- Phương tiện phi ngôn ngữ có thể sử dụng: sơ đồ hoặc video mô tả cảnh quan.

- Vai trò:

+ Hỗ trợ thông tin trực quan, giúp người đọc dễ hình dung.

+ Tăng tính thuyết phục, tạo sự hấp dẫn đối với du khách.

Câu 5

Phương pháp giải:

Xác định những yếu tố trong văn bản khiến người đọc cảm thấy hấp dẫn, muốn khám phá.

Lời giải chi tiết:

- Văn bản có cách thuyết minh sinh động, kết hợp miêu tả giúp người đọc hình dung rõ vẻ đẹp hùng vĩ của ruộng bậc thang.

- Giọng văn gợi cảm, sử dụng những hình ảnh bắt mắt như “bức tranh thiên nhiên hài hòa”, “công trình kiến trúc vĩ đại” tạo cảm giác thích thú.

- Lời kêu gọi cuối bài thúc đẩy mong muốn được trực tiếp trải nghiệm vẻ đẹp của Hoàng Su Phì.

→ Văn bản có khả năng khơi gợi niềm đam mê khám phá thiên nhiên và văn hóa của vùng đất này.

PHẦN II. VIẾT

Câu 1

Phương pháp giải:

- Xác định yêu cầu của đề bài

- Xác định hình thức của đoạn văn khoảng 150 chữ

Lời giải chi tiết:

Dàn ý

- Mở đoạn: Giới thiệu vấn đề bảo vệ môi trường và tầm quan trọng của nó.

- Thân đoạn:

+ Môi trường ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe con người.

+ Bảo vệ môi trường giúp duy trì hệ sinh thái và tài nguyên thiên nhiên.

+ Ô nhiễm môi trường gây ra nhiều hệ lụy như thiên tai, biến đổi khí hậu.

+ Nêu giải pháp như giảm rác thải nhựa, trồng cây xanh, sử dụng năng lượng sạch.

- Kết đoạn: Khẳng định tầm quan trọng của việc bảo vệ môi trường và kêu gọi hành động.

Bài tham khảo

Bảo vệ môi trường có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với cuộc sống của con người. Trước hết, môi trường trong lành giúp con người có điều kiện sống tốt hơn, giảm nguy cơ mắc các bệnh về đường hô hấp, tim mạch hay ung thư. Ngoài ra, thiên nhiên tươi đẹp còn mang đến sự cân bằng sinh thái, bảo vệ đa dạng sinh học và duy trì nguồn tài nguyên thiên nhiên quý giá. Khi môi trường bị ô nhiễm, khí hậu biến đổi, thiên tai xảy ra thường xuyên hơn, đe dọa cuộc sống của con người. Vì vậy, mỗi người cần nâng cao ý thức bảo vệ môi trường bằng cách hạn chế rác thải nhựa, trồng nhiều cây xanh và sử dụng các nguồn năng lượng thân thiện với thiên nhiên. Chỉ khi có một môi trường xanh – sạch – đẹp, cuộc sống của chúng ta mới thực sự bền vững và hạnh phúc.

Câu 2

Phương pháp giải:

Xác định nội dung câu chuyện

Kể chuyện sáng tạo, hư cấu nhưng không làm biến đổi cốt truyện

Lời giải chi tiết:

Mạnh lửa đàn trâu ra bãi cỏ ven đê. Gió chiều thổi nhẹ, bụng cậu đói cồn cào. Nhìn quanh, Mạnh chợt thấy một đám mầm khoai nhú lên từ nền đất xốp. Cậu reo lên sung sướng, nhanh chóng đào bới, để lộ ra một củ khoai tròn trịa.

Mạnh gom vài cành khô, nhóm lửa rồi đặt củ khoai lên. Ngọn lửa bập bùng liếm dần lớp vỏ nâu, tỏa ra hương thơm quyến rũ. Cậu nuốt nước bọt, lòng rộn lên niềm vui nhỏ bé khi tưởng tượng đến miếng khoai nóng hổi trong tay.

Nhưng đúng lúc đó, Mạnh thấy một bóng dáng lom khom tiến đến. Một ông lão ăn mày với mái tóc bạc lòa xòa, tay dắt theo một cậu bé gầy gò. Đôi mắt đục ngầu của ông không nhìn rõ, nhưng cậu bé đi bên cạnh thì tròn xoe mắt nhìn Mạnh. Họ dừng lại trước đống lửa, không nói gì, chỉ có ánh mắt chất chứa bao điều.

Mạnh bối rối. Củ khoai chỉ có một, cậu đã chờ đợi nó chín suốt cả buổi. Nhưng ông lão và đứa bé kia... Họ còn đói hơn cậu. Lửa vẫn tiếp tục cháy, vỏ khoai bắt đầu nứt ra. Mạnh lưỡng lự, rồi cậu nghe thấy giọng ông lão khàn khàn:

– Tôi chỉ xin lửa thôi...

Cậu nói ấy khiến Mạnh sửng người. Cậu cảm thấy như mình đang bị bắt gặp làm điều gì xấu xa, dù chẳng ai buộc tội cậu cả. Ông lão không thể nhìn thấy gương mặt đỏ bừng của Mạnh, còn đứa bé thì ý tứ quay đi. Một lát sau, họ lặng lẽ rời đi, để lại Mạnh bên đống lửa chập chờn. Mạnh nhìn củ khoai nướng đang tỏa hương thơm nức. Cậu không còn cảm giác thèm thuồng nữa, mà chỉ thấy lòng trĩu nặng. Một ý nghĩ vụt qua, cậu vội vã đuổi theo hai ông cháu.

– Này...!

Ông lão dừng lại. Mạnh thở hắt hắt, đưa ra một nửa củ khoai nướng nóng hổi:

– Cháu... cháu muốn chia cho ông ạ!

Ông lão im lặng một lúc lâu, rồi nắm lấy tay Mạnh, bàn tay gầy guộc run rẩy. Cậu bé đi bên ông mỉm cười, đôi mắt ánh lên niềm vui.

Khi quay trở lại, Mạnh cảm thấy lòng mình nhẹ nhõm lạ thường. Cậu nhắm mắt, tưởng tượng cảnh đưa bé kia cẩn thận mở gói giấy báo, nâng nửa củ khoai như một báu vật. Và rồi cậu thấy lâng lâng, như vừa làm được một điều đúng đắn...